

Spoločná poľnohospodárska politika

Spoločná poľnohospodárska politika

Spoločná poľnohospodárska politika obsahuje množstvo ustanovení a mechanizmov, ktoré riadia výrobu a spracovanie poľnohospodárskych výrobkov a obchodovanie s nimi. V súčasnosti sa vidiecky rozvoj stáva ťažiskom SPP.

[Spoločná poľnohospodárska politika](#) je jedna zo supranacionálnych politických oblastí EÚ. Patrí k najdôležitejším politickým oblastiam EÚ a pohlcuje najväčšiu časť jeho rozpočtu.

Spoločná poľnohospodárska politika má aj veľký symbolický význam, lebo bola prvá oblasť, kde sa najviac právomoci prenieslo na EÚ. Navyše, je veľmi úzko spojená s dvoma kľúčovými oblasťami EÚ: Vnútrotrh a hospodárska a menová únia.

Ciele SPP

Rímska zmluva (zmluva o ES) zakotvuje v článku č.39 druhej hlavy nasledujúce ciele SPP:

- zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva podporou technického pokroku a zabezpečovaním racionálneho rozvoja poľnohospodárskej výroby a optimálneho využívania výrobných faktorov, najmä pracovnej sily,
- zabezpečiť týmto spôsobom primeranú životnú úroveň poľnohospodárov, najmä zvýšením individuálnych príjmov jednotlivcov pracujúcich v poľnohospodárstve,
- stabilizovať trhy,
- zabezpečiť riadne zásobovanie,
- zabezpečiť dodávky spotrebiteľom za primerané ceny.

Zásady

V roku 1962 sa signatárske štáty dohodli na troch zásadách, ktoré platia doteraz:

- Zjednotený trh: Organizácia poľnohospodárskeho trhu je pre každého rovnaká. Každý výrobok sa môže voľne pohybovať vo vnútri spoločenstiev.
- Finančná solidarita: náklady, ktoré kvôli organizácii poľnohospodárskeho trhu vznikajú, sú financované spoločným rozpočtom, respektíve Európskym poľnohospodárskym poradným a záručným fondom.
- Priorita spoločenstva: Ochrana európskeho poľnohospodárstva clami na dovoz poľnohospodárskych výrobkov z tretích krajín.

Na dosiahnutie týchto cieľov sa zaviedla spoločná organizácia poľnohospodárskych trhov.

V závislosti od daných výrobkov sa táto organizácia uskutočňuje niektorou z nasledujúcich foriem:

- spoločnými pravidlami hospodárskej súťaže,
- povinnou koordináciou vnútroštátnych trhových systémov,
- európskou organizáciou trhu.

K spoločnej organizácii poľnohospodárskych trhov sú k dispozícii viaceré nástroje. Skladajú sa z dvoch pilierov:

- Prvý pilier obsahuje trhové mechanizmy, príspevky k príjmu a priame platby. Tieto nástroje

existujú už od začiatku SPP:

- dovozná prirážka - je to poplatok, ktorý sa vyberá pri dovoze výrobkov, aby sa cena výrobku zvýšila na úroveň ceny EÚ
- spoločné zahraničné clo
- intervenčné ceny - sú to garantované minimálne ceny s garanciou odbytu. Ak padne cena jedného druhu výrobku, kupuje EÚ prebytok, až kým sa znova dosiahne minimálnu cenu
- Priame príspevky - sú príspevky na výroby, ktoré sú v EÚ vyrobené len v malom množstve
- Príspevky k príjmu - tento príspevok bol na začiatok zakotvený s rozsahom výroby, potom bol viac a viac odpojený od výroby a prišlo k vyrovnávacej platbe pre zmenšenú produkciu.
- Druhý pilier vznikol s Agendou 2000 a s reformou z roku 2003 a obsahuje intenzívnu podporu vidieku:
- Cross-compliance - ukotvuje výšku priamych platieb s istými štandardmi životného prostredia. Je fakultatívnym nástrojom jednotlivých členských krajín.
- Zakotvenie priamych platieb na počet zamestnancov za podnik. Je to tiež fakultatívnym nástrojom.
- Modulácia - skrátenie priamych platieb o 3% (2005), 4% (2006) a 5% v nasledujúcich rokoch. Ušetrená suma sa rozdelí na členské krajiny a používa sa na opatrenia na rozvoj vidieku.

Rozvoj SPP

Motívy na založenie spoločnej poľnohospodárskej politiky boli spomienky na hlad v a po druhej svetovej vojne. Liberalizácia poľnohospodárskeho trhu bola preto od začiatku vylúčená a jednotlivé nacionálne intervenčné riadenia sa museli previesť na spoločného európskeho menovateľa.

Zásady SPP boli určené na konferencii v Strese 1958. Prvým poľnohospodárskym komisárom sa stal Sicco Mansholt. V roku 1960 schválili signatárske štáty zmluvy o EHS a mechanizmy SPP. V 1962 sa rada EÚ dohodla na prvej organizácii poľnohospodárskeho trhu a SPP vstúpila do platnosti. Zároveň sa založil Európsky poľnohospodársky a garančný fond (EAGGF) na financovanie SPP.

Cieľ zaistenia zásobovania bol rýchlo dosiahnutý, predčený a hnal financovanie v 80tych rokoch do veľkej krízy. Finančné príspevky pre poľnohospodárov sa zameriavali na rozsah výroby. Čím viac vyrobili, tým vyššie príspevky dostali. Vytvorilo sa viac väčších poľnohospodárskych podnikov, produkcia silno stúpala a tým vznikli veľké „hory masla“, „hory obilia“, „mliečne jazerá“ atď. EÚ garantovala vysokú úroveň ceny skupovaním nadproduktie (intervenčné ceny). Nadproduktia sa skladovala a vyvážala sa za ceny pod cenou svetového trhu. To škodilo rozvojovým krajinám a viedlo k sporom so Spojenými štátmi. Potraviny, ktoré sa dokonca nepredávali ani za dumpingové ceny, sa zničili.

Pretože tento systém škodil zahraničným vzťahom, ekologickej rovnováhe a bol finančne neznesiteľný, došlo v 1988 a 1992 k prvým reformám.

Na konferencii v Bruseli 1988 sa obmedzili výdavky pre poľnohospodárstvo (78% HNP) a bol pokus o obmedzenie produkciu prémiami pre zastavanie ornej pôdy a preddôchodok. V r. 1992 sa drasticky znížili intervenčné ceny a etabloval sa systém priamych príspevkov k príjmu.

V rámci Agendy 2000 reformy v SPP pokračovali:

- Intervenčné ceny sa v ďalej znižovali v prospech priamych príspevkov k príjmu
- Podpora alternatívnych možností príjmu a činnosti (napríklad dovolenky na gazdovstve)
- Ekologické aspekty sa stanú súčasťou cieľov SPP
- Zlepšenie kvality potravín

V roku 2003 prišlo k ďalšej veľkej reforme, ktorá zásadne zmenila intervenčný systém v SPP:

- Úplné odstránenie väzby medzi podporou farmárov a výškou ich produkcie (decoupling). Vyrovnanie platby sa malo uskutočniť prémiami pre ekologické štandardy, zdravie zvierat a rastlín, ochrana zvierat a bezpečnosť práce. Poľnohospodári sa mali naivac zaviazat udržiavať ich pôdu v dobrom agronomickom stave.
- Príspevok k opatreniam, ktoré smerujú na dodržiavanie vysokých európskych štandardov.
- Skrátenie priamych platieb pre veľkopodniky
- Ďalšie zmenšenie intervenčných cien

Nová SPP sa teda orientuje viac podľa spotrebiteľov, dovoľuje poľnohospodárom viac slobôd a zabezpečí ekologickú a trvalú poľnohospodársku politiku.

Financovanie

Momentálne je SPP financovaná Európskym poľnohospodárskym a garančným fondom. Ten bol založený v r. 1962 a od roku 1964 sa skladá z dvoch častí:

1. usmerňovacia sekcia: je jeden zo štruktúrnych fondov a podporuje vidiecky vývoj a štruktúrnú reformu v poľnohospodárstve.
2. záručná sekcia: intervenčné kúpy, aby sa zaručil odbyt (výklady pre organizáciu trhu)

Na základe reformy SPP sa má od roku 2007 zrealizovať financovanie SPP v novom právnom rámci. Pretvorenie rámca financovania bolo potrebný, pretože koncept financovania sa po mnohých reformách týkajúcich sa úloh, nástrojov a cieľov, stal netransparentný.

Pre nový finančný koncept sa zriadili dva fondy:

- Európsky záručný fond pre poľnohospodárstvo - priame platby a výklady pre organizáciu trhu.
- Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieku - podporuje programy na rozvoj vidieku.